

**MODELUL-CADRU AL PROCESULUI DE ASIGURARE
A CONTINUITĂȚII ÎN FORMAREA STILULUI/ MODULUI DE VIAȚĂ
SĂNĂTOS LA NIVELUL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI PREȘCOLAR ȘI
PRIMAR DIN ROMÂNIA**

**THE FRAMEWORK MODEL OF THE PROCESS OF ENSURING
CONTINUITY IN THE FORMATION OF A HEALTHY LIFE MODEL /
LIFESTYLE AT THE LEVEL OF PRE-SCHOOL AND PRIMARY
EDUCATION IN ROMANIA**

Ioana Roxana IORDACHE

*Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău,
Doctorand (MOLDOVA)*

E-mail: ioana_iordache17@yahoo.com

CZU: 373.2/.3:613(498)

Rezumat

În modelarea procesului de asigurare a continuității în formarea stilului/ modului de viață sănătos la nivelul învățământului preșcolar și primar din România, am pornit de la ideea potrivit căreia apare necesitatea abordării holistice a procesului vizat, având, totodată, ca premisă psihologică modelul unitar al procesului de formare a stilului/modului de viață sanogen. Acest model unitar constituie, de fapt, o parte componentă a modelului-cadru și reflectă, în particular, procesul de formare a stilului/modului de viață sănătos la cele două nivele avute în vedere, asigurând respectarea particularităților specifice de vârstă și a celor individuale ale subiecților.

***Cuvinte-cheie:** stil de viață sănătos, abordare holistică, învățământ primar, stil de viață sanogen.*

Abstract

In shaping the process of ensuring continuity in the formation of a healthy lifestyle / lifestyle at the level of preschool and primary education in Romania, we started from the idea that there is a need for a holistic approach to the process, having as psychological premise the unitary model of the process. sanogenic lifestyle / lifestyle formation. This unitary model is, in fact, a component part of the framework model and reflects, in particular, the process of forming a healthy lifestyle / lifestyle at the two levels considered, ensuring compliance with the specific age and individual characteristics of the individual subjects.

***Keyword:** healthy lifestyle, holistic approach, primary education, sanogenic lifestyle.*

Introducere

Reieșind din definiția conceptului de continuitate între nivelele de învățământ, formulată ca rezultat al interpretării holiste a perspectivelor filosofice, psihologice, fiziologice, general-pedagogică, specific-didactică, înțelegem continuitatea între nivelele de învățământ ca o armonizare a finalităților (ideal educațional, scopuri, obiective) și resurselor

(conținuturile de învățare; strategiile didactice (forme, metode și procedee, mijloace); fondul de probleme, exerciții și aplicații; mediul de instruire; timpul de instruire) utilizate în procesul educațional, am stabilit în structura generală a Modelului-cadru al procesului de asigurare a continuității în formarea stilului/ modului de viață sănătos la nivelul preșcolar și primar de învățământ următoarele componente: componenta teleologică; componenta conținutală; componenta operațională; componenta evaluativă. Centrând procesul pe copil, am evidențiat ca fond acțional al modelului componenta motivațională.

Tendențele actuale de modernizare a învățământului, inclusiv în România, impun anumite modificări pe verticala și pe orizontala sistemului de învățământ la nivelul structurii, organizării și funcționării acestuia. Continuitatea reprezintă unul dintre elementele pe care pune accent reforma învățământului. Astfel, dacă vorbim despre verticala sistemului, ne referim la procesul de asigurare a continuității în formarea competențelor aferente unui domeniu de studiu la diverse trepte de învățământ, pe când orizontala sistemului presupune abordarea inter - și transdisciplinară a conținuturilor curriculare din domeniul vizat [2, p.7].

Cu toate acestea, dezvoltarea învățământului din perspectiva continuității nu poate să se realizeze în mod spontan, de la sine, prin intermediul unor activități propedeutice, în cadrul unor instituții de învățământ, deoarece, în acest caz, continuitatea apare ca o legătură superficială în cadrul unui sistem închis de educație, unde se produc doar câteva procese de dezvoltare. Ea, totuși, trebuie să apară ca o conexiune între diferite trepte de învățământ, constituind zona proximei dezvoltări a actorilor implicați în procesul educațional: copiii și pedagogii.

Prin urmare, fără o viziune holistică asupra multiplelor aspecte ale conceptului de continuitate, proiectarea conținutului structural al învățământului în concordanță cu particularitățile de vârstă va eșua. Ca rezultat al interpretării holistice a perspectivelor abordate mai sus, înțelegem continuitatea între treptele de învățământ ca o armonizare a finalităților (ideal educațional, scopuri, obiective) și resurselor (conținuturile de învățare; strategiile didactice (forme, metode și procedee, mijloace); fondul de probleme, exerciții și aplicații; mediul de instruire; timpul de instruire) utilizate în procesul educațional [1, p.7].

Modelând fiecare dintre componentele stabilite, precizăm că structura componentei teleologice stilului/modului sănătos de viață a fost configurată în sistemul celor trei coordonate psihopedagogice ale continuității între nivelurile preșcolar și primar: – pregătirea pentru școală – relevă formarea stilului sănătos în grupa mare a instituțiilor preșcolare, în baza Curriculumului de educație timpurie pe domeniul Formarea reprezentărilor elementare cu privire la stilul/modul de viață sănătos, putem spune că maturitatea școlară vizează sistematizarea stilului de viață sanogen, la finele preșcolarității și la debutul școlarității mici, în baza Instrumentului de monitorizare a pregătirii copiilor pentru școală, în timp ce adaptarea școlară reflectă formarea și dezvoltarea modului sănătos de viață în clasa pregătitoare, respectiv I, în baza Curriculumului școlar de Educație pentru sănătate pentru clasele primare [6, p.7].

În componenta conținutală a stilului/modului de viață sănătos au fost profilate perspectivele intradisciplinară, interdisciplinară, pluridisciplinară, transdisciplinară. În ceea ce privește componenta operațională a stilului/modului de viață sănătos au fost reliefate dimensiunile epistemologică (principii generale și specifice) și metodologică (forme, metode, mijloace) ale strategiilor didactice specifice (de tip inductiv, analogic, euristic). Cu privire la

componenta evaluativă a stilului/modului de viață sănătos a fost conturată în cheia concepțiilor actuale asupra evaluării criteriale prin descriptori. Indiferent de tipul de stil/mod sănătos supuse analizei, evaluarea criterială prin descriptori se axează pe emitere de judecăți de valoare despre ceea ce a învățat și cum a învățat copilul/elevul, pe baza unor criterii precise, bine stabilite anterior și raportate la descriptorii individuali de performanță.

În componenta motivațională au fost urmărite două aspecte generale: dinamica unitară a motivației la vârstele preșcolară și școlară mică, dar și parteneriatul educațional școală grădiniță. [5, p.7]

În ultimul aspect a fost elaborată o curriculă pentru disciplina opțională Educație pentru un stil de viață sănătos, având următoarele competențe specifice: receptarea termenilor specifici educației pentru sănătate; adoptarea unui comportament și a atitudinii responsabile de protejare a sănătății personale și a mediului natural, social; elaborarea strategiilor de rezolvare a anumitor situații problemă privind sănătatea, mediul.

Bibliografia aferentă acestei discipline opționale are în prim plan:

1. Curriculum național: Învățământul primar.
2. Ghid de implementare a curriculumului pentru învățământul primar.
3. Metodologia privind implementarea evaluării criteriale prin descriptori, clasa I.
4. Evaluarea criterială prin descriptori în învățământul primar, clasa I. Ghid metodologic.

**Tabelul 1. Curricula pentru disciplina opțională
Educație pentru un stil de viață sănătos**

ORE ALOCATE DISCIPLINEI

Nr. de ore pe săptămână	Nr. de ore pe an
1	33

PROIECTAREA EVALUĂRILOR

Unități de conținut	Nr. ore	Evaluări			Observații
		EI	EFE	ES	
<i>Semestrul I</i>					
Micul meu univers	4	1			
Activitate și odihnă	3		1		
Noțiuni elementare de anatomie și fiziologie	4		1		
Igiena personală	4			1	
<i>Total semestrul I</i>	15	1	2	1	
<i>Semestrul 2</i>					
Igiena personală (continuare)	2				
Sănătatea alimentației	6	1	1		
Un mediu curat – o viață sănătoasă	5		1		
Viața are prioritate	5		1	1	
<i>Total semestrul II</i>	18	1	3	1	
<i>Total an</i>	33	2	5	2	

**Tabelul 2. Proiectarea unităților de învățare (modulelor)
la disciplina școlară Educație pentru un stil de viață sănătos, clasa I**

Unități de competențe (subcompetențe)	Nr. crt.	Detalieri de conținut	Nr. de ore	Data	Resurse didactice	Eval uare	Observ ații
1.1. Achiziționarea și utilizarea în comunicarea științifică a termenilor-cheie: anatomie, fiziologie, corp, igienă, alimentație, natură, mediu înconjurător, ocrotire	MODULUL 1: Micul meu univers. Nr. de ore alocate: 4 ore						
	1.	Suntem fete și băieți.	1			EI	
	2.	Jurnalul meu	1				
	3.	Calități ale copiilor.	1				
1.2. Identificarea principalelor părți ale organismului, utilizând termeni simpli de anatomie	4.	Porecle și etichetări	1				
	MODULUL 2: Activitate și odihnă. Nr. de ore alocate: 3 ore						
	5.	Regimul zilei – necesitate sau moft	1				
	6.	Relaxarea prin activități fizice.	1			EFE	
1.3. Descrierea unor transformări ale corpului prin creștere, folosind termeni simpli de anatomie	7.	Importanța somnului	1				
	MODULUL 3: Noțiuni elementare de anatomie și fiziologie. Nr. de ore: 4 ore						
	8.	Creșterea și dezvoltarea în perioada copilăriei	1				
	9.	Rolul organelor în corpul nostru	1				
	10.	Cum îmi apăr sănătatea	1			EFE	
1.4. Compararea corpurilor, situațiilor, fenomenelor din natură pe baza unor observații proprii	11.	Trecutul meu	1				
	MODULUL 4: Igiena personală. Nr. de ore alocate: 6 ore						
	12.	Algoritmul zilnic al igienei personale	1				
	13.	Igiena lucrurilor personale	1				
	14.	Evaluare sumativă (semestrul I)	1			ES	
	15.	Controlul stomatologic	1				
	16.	Reguli legate de vestimentație: adaptare la context	1				
1.5. Identificarea normelor/ regulilor igienico- sanitare a de prevenire a unor accidente, probleme ale sănătății, efectelor negative ale activității omului asupra mediului înconjurător	17.	Rutina toaletei: reguli de minime de igienă intimă	1				

<p>2.1. Recunoașterea comportamentelor sănătoase și comportamentelor de risc</p> <p>2.2. Aprecierea rolului activităților fizice și al odihnei în menținerea sănătății</p> <p>2.3. Realizarea conexiunii cauză-efect a factorilor naturali și ambientali asupra sănătății individului și a grupului</p> <p>2.4. Argumentarea comportamentului prin raportare la diferite standarde (caracteristice vârstei)</p> <p>2.5. Manifestarea interesului pentru propria sănătate/ securitate</p> <p>2.6. Recunoașterea rolului responsabilității sociale</p>	MODULUL 5: Sănătatea alimentației.						
	Nr. de ore alocate: 6 ore						
	18.	Piramida alimentelor	1			EI	
	19.	Diversitatea alimentelor – condiție a sănătății	1				
	20.	Termenul de valabilitate al alimentelor	1				
	21.	Consecințele abuzului de dulciuri și sucuri carbogazoase	1				
	22.	Spune NU! fast-food-urilor.	1				
	23.	Proiect: făruriia cu hrană sănătoasă	1			EFE	
	MODULUL 6: Un mediu curat – o viață sănătoasă.						
	Nr. de ore alocate: 5 ore						
	24.	Plantele medicinale – ajutor de nădejde	1				
	25.	Protejarea mediului înconjurător	1				
	26.	Apa, aerul, soarele, solul – factori de întreținere a vieții	1			EFE	
	27.	Pădurea plânge, pădurea râde	1				
	28.	Ocrotim plantele și animalele	1				
	MODULUL 7: Viața are prioritate.						
	Nr. de ore alocate: 5 ore						
	29.	Eu știu ce să fac în caz de cutremur	1				
	30.	Siguranța circulației cu bicicleta, rolele, skate-boardul	1			EFE	
	31.	Utilizarea corectă a aparatelor electrice, a aragazului. Serviciile de urgență	1				
	32.	Recapitulare finală	1				
	33.	Evaluare sumativă (anuală)	1			ES	

CONCLUZII

Concluzionând, putem spune că: abordarea sistemică a educației în contextul proiectării unor acțiuni și utilizării unor elemente ale strategiei didactice se sprijină pe principiul continuității. Continuitatea trebuie să fie prezentă în contextul strategiei didactice, atât prin stabilirea conexiunii dintre toate elementele procesului, cât și în interiorul fiecărui element. Ea atribuie sens, consecvență și funcționalitate acțiunii educaționale. Este de neconceput lipsa de continuitate în aplicarea unei suite de metode și tehnici în contextul unei secvențe didactice, precum și lipsa de continuitate a metodelor utilizate în cadrul unui demers educațional mai amplu. Însăși finalitățile procesului educațional reclamă acest lucru, iar formarea conștiinței și a comportamentului necesită respectarea continuității în cadrul procesului educațional.

Deci, aplicarea judicioasă a strategiilor didactice presupune implicarea continuității în actul educațional. Potrivit mai multor autori, cum sunt S. Cristea [3, p.7], M. Ionescu, V. Guțu [4, p.7], Ю. Бабанский [7, p.7], strategia didactică oferă o soluție de ordin structural-funcțional, precum și metodologic, în procesul de învățare prin combinarea optimă a mijloacelor, metodelor și formelor de organizare racordate la legitățile didactice, cu ajutorul cărora sunt parcurse conținuturile în vederea atingerii obiectivelor. Prin urmare, strategia didactică poate fi abordată atât sub aspect epistemologic, cât și metodologic.

Pe de altă parte, au fost realizate, prin propunerea de o nouă curriculă, modelări ale fiecăreia dintre componentele stabilite: structura componentei teleologice a stilului/modului de viață sănătos a fost configurată în sistemul celor trei coordonate psihopedagogice ale continuității între treptele preșcolară și primară, după cum urmează: pregătirea pentru școală – relevă formarea stilului de viață sănătos în grupa mare a instituțiilor preșcolare, în baza Curriculumului de educație timpurie pe domeniul Formarea reprezentărilor elementare matematice și ale celor de cunoaștere a mediului; – maturitatea școlară – vizează sistematizarea stilului de viață sănătos, la finele preșcolarității și la debutul școlar, în baza Instrumentului de monitorizare a pregătirii copiilor pentru școală; – adaptarea școlară – reflectă formarea și dezvoltarea stilului/modului de viață sănătos în clasa pregătitoare, respectiv I, în baza Curriculumului școlar de Educație pentru sănătate.

În componenta conținutală a stilului/modului de viață sănătos au fost profilate perspectivele intradisciplinară, interdisciplinară, pluridisciplinară, transdisciplinară. În privința componentei operaționale au fost reliefate dimensiunile epistemologică (principii generale și specifice) și metodologică (forme, metode, mijloace) ale strategiilor didactice specifice (de tip inductiv, analogic, euristic). Componenta evaluativă a fost conturată în cheia concepțiilor actuale asupra evaluării criteriale prin descriptori. Indiferent de tipul de reprezentări, priceperi, deprinderi evaluate privind stilul/modul de viață sănătos, evaluarea criterială prin descriptori se axează pe emitere de judecăți de valoare despre ceea ce a învățat și cum a învățat copilul/elevul, pe baza unor criterii precise, bine stabilite anterior și raportate la descriptorii individuali de performanță.

În componenta motivațională a stilului/modului de viață sănătos au fost urmărite două aspecte generale: dinamica unitară a motivației la vârstele preșcolară și școlară mica și parteneriatul educațional școală-grădiniță. În ultimul aspect a fost elaborată disciplina opțională „Educație pentru un stil de viață sănătos”.

BIBLIOGRAFIE

1. BOGOSLAVSCKI V.V., KOVALIOV A. G., STEPANOV A. A. *Psihologia generală. Manual pentru studenții universităților pedagogice*, Chișinău: Lumina, 1992. p. 343.
2. CRISTEA S. *Continuitatea dintre nivelurile și treptele școlare*. În *Didactica Pro*, 2006, nr. 5-6 (39-40), p.116-118.
3. CRISTEA S. *Dicționar de pedagogie*, Chișinău: Litera Internațional, 2000. p. 398.
4. GUȚU V. ș.a. *Psihopedagogia centrată pe copil*, Chișinău: CEP USM, 2009. p. 175.
6. MASLOW A.H. *Motivație și personalitate*. București: Trei, 2007, p. 510.
7. PASCARI V. *Perspectiva evaluării criteriale în contextul continuității instituției preșcolare - școală primară*. *Univers Pedagogic*, 2015, nr. 3 (47), p. 3-10.
8. БАБАНСКИЙ Ю.К. *Педагогика*. Москва: Просвещение, 1983. с. 8.